

Sociaal veiligheidsplan

1. Inleiding

Het creëren van een sociaal veilig schoolklimaat is niet alleen noodzakelijk om goed te kunnen leren maar ook omdat het moet. Zorgen voor de sociale veiligheid van leerlingen én medewerkers is wettelijk verplicht, maar is eerst en vooral een principiële uitgangspunt van SKOBOS op basis waarvan SKOBOS opvang en onderwijs verzorgt.

Er zijn diverse wetten die verplichtingen stellen ten aanzien van aspecten van sociale veiligheid:

- Zo schrijven de Arbowet en de cao's onderwijs voor dat de werkgever verplicht is een beleid te voeren gericht op de bescherming van medewerkers tegen onder andere seksuele intimidatie, agressie en geweld en het voorkomen van ongewenst gedrag.
- De Kwaliteitswet zorgt ervoor dat scholen klachten moeten behandelen over onder andere ongewenst gedrag of het niet nemen van maatregelen gericht op de veiligheid.
- De Wet bestrijding van seksueel geweld en seksuele intimidatie in het onderwijs (Melden aangifteplicht) heeft tot doel zedenmisdrijven in het onderwijs te voorkomen.
- Per augustus 2015 is daar (als gevolg van een aanpassing van de onderwijswetten Po en Vo) – de wet Veiligheid op school bijgekomen. Deze wet verplicht scholen beleid te voeren gericht op het aanpakken en voorkomen van pesten.

In de wet Veiligheid op school hebben schoolbesturen een vergaande inspanningsverplichting gekregen om een sociaal veilige schoolomgeving te realiseren. In de wet zijn de volgende drie verplichtingen vastgelegd:

- De school voert een actief sociaal veiligheidsbeleid;
- Er is op school een persoon met de volgende taken: coördinatie van beleid ten aanzien van pesten en aanspreekpunt in het kader van pesten: de persoon sociale veiligheid;
- Er is een monitoringsysteem m.b.t. de sociale veiligheid van leerlingen op school. Het monitoren gebeurt met een instrument dat een actueel beeld geeft.

De onderwijsinspectie ziet toe op naleving van de wettelijke verplichtingen. In het nieuwe toezichtkader 2017 is dit expliciet opgenomen.

Binnen SKOBOS heeft elk kindcentrum een eigen sociaal veiligheidsplan. Een aantal hoofdstukken zijn uniform, conform beleid van SKOBOS. Een aantal andere hoofdstukken worden kindcentrumspecifiek uitgewerkt.

2. Visie van de school

Op de Fonkeling vinden wij het belangrijk dat kinderen, ouders en medewerkers zich veilig voelen. Veiligheid is één van de belangrijkste voorwaarden om tot ontwikkeling te kunnen komen. Wanneer aan een veilig gevoel een positieve stimulans toegevoegd wordt zijn facetten aanwezig om pedagogisch klimaat te scheppen waar je jezelf kunt ontwikkelen en te leren wat je zelf belangrijk vindt.

In dit document geven wij aan hoe wij zorgen voor een veilig en positief pedagogisch klimaat en ook wat wij doen wanneer we te maken krijgen met grensoverschrijdend gedrag (bijlage 1) van kinderen, ouders en/of personeel. Wij vinden het belangrijk dat kinderen, ouders en medewerkers weten wat de grenzen zijn van onze school en hoe wij ervoor zorgen dat een ieder zich binnen deze grenzen veilig kan voelen.

3. Leerklimaat en pedagogisch handelen/school en omgangsregels

Om je veilig te voelen heb je het nodig dat je gezien wordt en dat je weet welke afspraken er zijn over hoe om te gaan met elkaar. Voor het gevoel van veiligheid is het bij kinderen niet nodig dat de leraar meteen ingrijpt of met oplossingen komt, het is vooral van belang dat de leraar ziet wat er gebeurt en daarbij behorende gedragsafspraken in de klas zichtbaar maakt en borgt. Op de Fonkeling bespreken wij waarden met de kinderen en zorgen we ervoor dat duidelijk wordt hoe die waarden van belang zijn voor ons allemaal.

Algemene uitgangspunten voor personeel en kinderen

Het pedagogisch klimaat is het geheel van aanwezige en gecreëerde omgevingsfactoren, die invloed hebben op het welbevinden van de kinderen. Het welbevinden heeft weer invloed op de ontwikkeling en het leervermogen. De leervoorwaarden en de persoonsvorming staan daarbij centraal.

Een goed pedagogisch klimaat wordt in grote mate bepaald door relaties. Leerkrachten steken daar dan ook vanaf de eerste schooldag op in o.a. door de inzet van de zogenoemde Gouden Weken. Ook nemen zij regelmatig de tijd voor gesprekken met kinderen.

Naast een goede relatie met de kinderen zorgen de leerkrachten voor de volgende aspecten:

- De leerkracht moet aandacht hebben voor de kinderen en zich in hun situatie in kunnen leven.
- De leerkracht moet authentiek zijn en gezag hebben.
- De leerkracht moet vertrouwen in de kinderen hebben. Zij ondersteunt het zelfvertrouwen van de kinderen, door hen het gevoel te geven dat ze het kunnen.
- De leerkracht heeft respect voor de kinderen en bevordert het onderlinge respect tussen de kinderen.
- De leerkracht moet zorgen voor een ordelijke en functionele leeromgeving. Het geeft rust en veiligheid als de kinderen weten waar alles staat en welke functie het heeft.
- De leerkracht stimuleert de zelfstandigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel bij de kinderen.
- Er zijn heldere regels, dat schept duidelijkheid. Er zijn in de school duidelijke omgangsregels afgesproken.
- Er is een goede structuur in de groep, dat biedt zekerheid.
- Alle leerkrachten hanteren zo veel als mogelijk positieve terminologieën. Positief gedrag wordt gezien, benoemd en beloond. Dit gebeurt op individueel, op groeps- en op unitniveau.
- Negatief gedrag wordt begrensd en niet beloond met negatieve aandacht.

Omgaan met grensoverschrijdend gedrag

Binnen elke unit is er wel eens sprake van grensoverschrijdend gedrag (bijlage 1). Dit varieert van incidenten tot regelmatig terugkerende patronen. Alle leerkrachten beoordelen eerst de situatie alvorens zij reageren a.d.h.v. de volgende vragen: 'Had ik het gedrag kunnen voorkomen? Is het gedrag dat wordt afgekeurd wel aangeleerd als gedragsverwachting? Heeft het kind de vaardigheden om het gewenste gedrag te kunnen tonen en was mijn opdracht duidelijk genoeg?'

Ondertussen gaat de leerkracht door met de les en krijgen kinderen die wel het gewenste gedrag vertonen, als eerste aandacht, een positieve bekrachtiging. Pas daarna krijgt het probleemgedrag de aandacht.

Omdat wij het belangrijk vinden dat alle leerkrachten hetzelfde handelen bij ongewenst gedrag is een stappenplan (bijlage 2) opgesteld.

Schorsen (tijdelijk)

Een basisschool mag een kind in bepaalde gevallen schorsen of verwijderen. Dan heeft het kind (tijdelijk) geen toegang tot de school. Een kind mag voor maximaal één week worden geschorst, ook als de school voornemens is om het kind van school te verwijderen of als een oplossing gezocht wordt binnen de school. Schorsen gebeurt altijd door de directie.

Soms is er sprake van gedragsproblematiek waardoor een kind niet optimaal tot leren komt of de veiligheid in het geding is. In andere situaties is er niet direct een passende oplossing of is deze niet meteen voor handen. Ook in deze situaties heeft een kind recht op onderwijs en mag hij niet langer dan een week worden geschorst. De oplossing voor het onderwijs aan het kind ligt veelal in het overleg met het samenwerkingsverband, de leerplichtambtenaar en natuurlijk de ouders en het kind.

Wij handelen m.b.t. [schorsen conform het beleid van SKOBOS](#).

Verwijderen (definitief)

Wanneer er gekozen moet worden voor verwijdering, dan is het bestuur de partij die dit formeel besluit. Als het bestuur een kind wil verwijderen, dient het eerst de betrokken groepsleraar te horen en een andere school te zoeken. Met de invoering van passend onderwijs mag het kind niet van school verwijderd worden voordat het bestuur een andere school bereid heeft gevonden om het kind toe te laten en hierover constructief overleg heeft gevoerd met de betrokken ouders. Mochten de ouders het niet eens zijn met plaatsing op deze school, dan verwachten wij dat de school met de ouders (en andere partners) het overleg voortzet om zo alsnog tot overeenstemming te komen. Lukt dit niet binnen afzienbare tijd, dan kan contact met het samenwerkingsverband, de leerplichtambtenaar en zo nodig, een onderwijsconsulent, de oplossing bieden.

Wij handelen m.b.t. [verwijderen conform het beleid van SKOBOS](#).

4a. Taken en verantwoordelijkheden - SKOBOS

In het kader van het beleid sociale veiligheid en de operationele uitvoering is een groot aantal taken en verantwoordelijkheden te onderscheiden over diverse functies en taken:

- De voorzitter CvB is verantwoordelijk voor het totale beleid in het kader van de sociale veiligheid. Hij ontwikkelt die beleidsdocumenten die voor alle kindcentra gezamenlijk van toepassing zijn. Hij monitort de verantwoordelijkheid van de directeuren in het kader van de sociale veiligheid. Hij stuurt de preventiemedewerker aan. Hij is verantwoordelijk

voor de contracten met de externe vertrouwenspersonen en de uitvoering van dat deel van het beleid “vertrouwenspersonen binnen SKOBOS” dat hem betreft.

Verder is de voorzitter CvB verantwoordelijk voor een aantal aan het sociaal veiligheidsplan gerelateerde zaken:

- Arbobeleid, waaronder de tweejaarlijkse af te nemen risicoinventarisatievervangingsbeleid;
- Beleid m.b.t. BHV;
- Beleid in het kader van privacy en AVG.
- De directeur van het kindcentrum is verantwoordelijk voor het kindcentrumspecifieke beleid en de operationele uitvoering van het totale beleid (bovenschools en kindcentrum); hij stuurt interne vertrouwenspersonen aan, de coördinator sociale veiligheid en de aandachtsfunctionaris “kindermishandeling” voor zover die taak op het betreffende kindcentrum toebedeeld is.
- De externe vertrouwenspersonen zijn verantwoordelijk voor uitvoering van het deel van het beleid “vertrouwenspersonen binnen SKOBOS” dat hen betreft.
- De interne vertrouwenspersonen zijn verantwoordelijk voor uitvoering van het deel van het beleid “vertrouwenspersonen binnen SKOBOS” dat hen betreft.
- De coördinator “sociale veiligheid” is een taak die intern in het kindcentrum weggelegd is. De coördinator kan in persoon dezelfde zijn als de interne vertrouwenspersoon, maar dat hoeft niet. De coördinator “sociale veiligheid” heeft wettelijk gezien als taken: coördinatie van het beleid op schoolniveau m.b.t. pesten en het aanspreekpunt zijn voor ouders in het kader van pesten. De coördinator voert deze taken onder verantwoordelijkheid van de directeur uit en zorgt ervoor dat hij voor ouders herkenbaar en daarmee bereikbaar is.

4b. Taken en verantwoordelijkheden – de Fonkeling

Soms zijn er vertrouwelijke onderwerpen of klachten waarbij de veiligheid in het gedrang komt die kinderen, ouders en/of medewerkers niet zomaar bespreken. Het eerste aanspreekpunt voor kinderen en ouders is altijd de groepsleerkracht, tenzij het voor hen niet mogelijk is met hem of haar te praten. In dat geval nemen zij contact op de met de directie van de Fonkeling. Wanneer ook dat niet mogelijk is, dan benaderen zij de interne vertrouwenspersoon, Lieke van de Sande.

Wanneer kinderen, ouders en/of medewerkers liever contact hebben met een externe vertrouwenspersoon kunnen zij terecht bij Wilfred van Nunen en/of Agnes Kuipers.

Ook kan de preventiemedewerker van SKOBOS, Mariyana van Brunschot, geraadpleegd worden.

Wanneer er sprake is van pestgedrag op de Fonkeling wordt er gehandeld via het [anti-pestprotocol](#). Lieke van de Sande (vertrouwenspersoon) en Janneke Mencke (directeur) zijn het aanspreekpunt pesten, Janneke is daarnaast ook coördinator van het anti-pestbeleid/de sociale veiligheid.

5. Preventieve activiteiten en programma’s op school

Op de Fonkeling wordt structureel aandacht besteed aan de Sociaal-emotionele ontwikkeling (SEO) door Sociaal-emotioneel leren (SEL). Sociaal-emotioneel leren leert de kinderen op een positieve manier werken aan de volgende competenties; zelfbesef, besef van de ander en keuzes maken.

Een uitgebreide beschrijving is te vinden in bijlage 3: Sociaal-emotioneel leren.

6. Monitoring

Voor alle kinderen van de Fonkeling wordt de Sociale Competentie ObservatieLijst (SCOL) door de leerkracht ingevuld. Een eerste keer rond de herfstvakantie en voor uitvallers van de eerste afname een tweede keer in het voorjaar. De kinderen van groep 6, 7 en 8 vullen op dezelfde momenten ook de leerling-SCOL in.

Na de afname analyseren groepsleerkrachten, ondersteund door IB, de resultaten van SCOL met behulp van de werkmap '*SEL en gedrag in de groep*' van Sophia van der Wal. Deze werkmap geeft concrete handreikingen om na de metingen de juiste aanpak te geven die aanvullend zijn op de preventieve activiteiten.

IB licht uitslagen toe in de studievergadering, leerkrachten bespreken de uitslag in de jaargroep waar zij verantwoordelijk voor zijn.

Om een goed veiligheidsbeleid te kunnen voeren, is het essentieel dat we op de Fonkeling weten hoe het met de beleving van sociale veiligheid op school is gesteld. Niet alleen bij het personeel, maar zeker ook bij de kinderen. Om dat gevoel van sociale veiligheid onder kinderen in kaart te brengen, is er verplichte monitoring. Op de Fonkeling gebeurt dit 1x per jaar als aanvulling op het leerlingSCOL-vragenlijst. Omdat de vragen worden toegevoegd aan de leerling-SCOL, zal de afname van de Monitor Sociale Veiligheid (MSV) dus gelijk opgaan met de leerling-SCOL-afname. De MSV is bedoeld voor kinderen die in groep 6, 7 en 8 zitten. Er is een tweede afname per schooljaar gericht op uitvallers van de eerste afname. Op basis van de uitkomsten van deze monitor wordt het gevoerde beleid rondom sociale veiligheid geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

7. Borging

Er bestaan binnen SKOBOS een aantal beleidsdocumenten en protocollen m.b.t. sociale veiligheid en veiligheid in het algemeen. Een aantal ervan zijn op SKOBOS-niveau vastgesteld en gelden voor alle kindcentra. Een aantal anderen worden kindcentrumspecifiek uitgewerkt.

Bijlagen

Bijlage 1: Grensoverschrijdend gedrag

Bijlage 2: Stappenplan bij grensoverschrijdend gedrag in de groep

Bijlage 3: [Sociaal-emotioneel leren](#) (link via website Fonkeling)

Bijlage 1: Grensoverschrijdend gedrag

We onderscheiden 3 soorten grensoverschrijdend gedrag:

1: Overtredingen die herhaald (volgens een patroon) voorkomen zoals:

- Het verstoren van de orde
- Brutaal gedrag
- Het pesten, bedreigen en uitschelden van kinderen
- Niet luisteren naar leerkrachten
- Het regelmatig overtreden van schoolregels

Het stappenplan uit bijlage 2 wordt ingezet.

2. Ernstige overtredingen zoals:

- Het uitschelden van personeel
- Het ernstig beledigen in woord of gebaar van personeel
- Het maken van discriminerende opmerkingen over huidskleur, geaardheid, gender, beperking, religie of uiterlijke kenmerken
- Het pesten, bedreigen en uitschelden van kinderen in groepsverband
- Het bewust verwonden/letsel toebrengen aan medekinderen
- Het bewust aanbrengen van schade/vernielingen
- Het weglopen van school.
- Diefstal

Het stappenplan uit bijlage 2 wordt ingezet en/of er wordt (bij herhaling) overgegaan naar schorsen/verwijderen.

3. Zeer ernstige overtredingen tegen alle betrokkenen op school zoals:

- Het bedreigen
- Het gebruiken van geweld
- Onzedelijk betasten en/of aanranden.
- Wapens bij zich hebben

Er wordt overgegaan naar schorsen en/of verwijderen.

Er kan aangifte gedaan worden bij de politie.

Bijlage 2: Stappenplan bij grensoverschrijdend gedrag in de groep

We onderscheiden 4 stappen wanneer grensoverschrijdend gedrag, zoals beschreven in bijlage 1, plaats vindt.

Stap 1:	
Wat zie/hoor je:	Kind vertoont grensoverschrijdend gedrag.
Wat doe je:	Leerkracht geeft op vriendelijke wijze een (non)verbaal signaal af, zodat het kind weet dat hij moet ophouden (benoem/beeld uit waarmee je wilt dat hij/zij stopt). De leerkracht benoemt welk gedrag zij wel wil zien!
Effect:	1. Kind laat gewenst gedrag zien. Leerkracht geeft hiervoor een (non) verbaal compliment. 2. Het kind gaat door met het grensoverschrijdende gedrag, er wordt opgeschaald naar stap 2.

Stap 2:	
Wat zie/hoor je:	Ondanks de eerste waarschuwing gaat het kind door met het grensoverschrijdende gedrag.
Wat doe je:	Leerkracht loopt naar het kind toe en geeft het kind de keus. Of het kind stopt met het grensoverschrijdende gedrag óf het kind zoekt een plekje aan een tafel binnen de groep, op een zo prikkelvrij mogelijke plek in de unit. Wanneer de unit niet prikkelvrij genoeg is voor het kind, gaat hij/zij naar de gang; wel in het zicht. Leerkracht is en blijft verantwoordelijk, of tijdelijk in een andere groep/ruimte met een time-timer (kind afhankelijk).
Effect:	1. Kind laat gewenst gedrag zien. 2. Kind kiest ervoor de kring/werkplek te verlaten. Het kind komt terug in de kring/werkplek wanneer hij weet dat hij weer gewenst gedrag kan laten zien. Als het kind in een andere groep/ruimte gewerkt heeft, kan het na akkoord van de leerkracht weer terug in de klas. Bij alle punten neemt het kind zijn eigen werk mee.

Stap 3:	
Wat zie/hoor je:	Kind komt voor de tweede keer in stap 2 terecht.
Wat doe je:	Leerkracht verzoekt het kind buiten de unit te gaan werken. Vanaf dit punt schat de leerkracht in of een kind zelf kan gaan of neemt het kind mee. Bij niet willen meegaan wordt er opgeschaald naar stap 4. <u>Wanneer een kind buiten de unit is, gaan collega's niet inhoudelijk met het kind over het conflict in gesprek.</u>
Effect:	1. Kind gaat buiten de unit werken aan zijn eigen werk. Wanneer het kind niet of onvoldoende werk maakt, maar kiest voor 'afkoelen' wordt de lestijd na schooltijd ingehaald. Leerkracht bepaalt wanneer het kind weer terug kan komen én wat het kind af moet hebben.

	Schoolafpraak: Na stap 3 brengt leerkracht ouders telefonisch op de hoogte en maakt een notitie in ESIS.
--	---

Stap 4:	
Wat zie/hoor je:	Kind weigert stap 3.
Wat doe je:	Leerkracht wijst het kind op de consequenties van zijn keuze.
Effect:	1. Kind kiest na gewezen te zijn op de consequenties toch voor stap 3. 2. Leerkracht informeert ouders over het weigeren van stap 3 en laat het kind ophalen, het kind krijgt een werkpakket mee naar huis. Leerplichtambtenaar wordt ingelicht. Leerkracht maakt een notitie in ESIS.